ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մէն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգիլուած չէ, տարեկան (904օգոստ.—905յունիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանիկ կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, մէն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1905 յունիս ամսէն անդին անցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրարագէտք ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

Ի ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 45

1905 ՕՒՆԻՍ 7 Դ.

(Հ. Տ. Մայիս 25)

ՏԱՌԵՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, երբէք հարկ համարի, համառօտելով և կամ ամբողջ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Չարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յառնուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն տպուած։

Յառնուցման 1 մէջակերը 1 տասնդիմկարժէ։ 1 գլուխ իր Հասկեր

Les annonces, en français e en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction : Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի Օժանդակներ.— Նամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներեն (Ափեղջօպօքը)։ — Անուանի խմբապետ Անդրանիկ Եւրոպա եկած է.— Երջաբերական Համակ «Եւրոպայի Հայ Ուսանողական Միութեան». —Հայեր ի Ռուսիա.— Հայեր ի Թիւրքիա.— Նոր հրատարակութիւններ.—Ֆրանսայի արտաքին գործերի նախարարը.— Ռուսեւճարբոնական պատերազմը.— Սպանիայի բազական ամբոխը.— Սպանիայի բազաորի ճանբորդութիւնը. — Յանուցումներ։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ "ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի ԻՒ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1905 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1906 ՅՈՒՆԻՍ)

21րդ չրջանի բաժնորդագրութիւնը կը սկսի 1905 սեպտեմբերէն և կը տեւէ մինչև 1906 յունիսի վերջը։ Ամբողջ 21րդ չրջանի բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ կամ Անգլիոյ վճարելի։ կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի՛ ամսի համար որուզուի, ամսական 2 ֆրանգ հաշուելով։

Անոնք որ Արմենիայի Օժանդակ կը գրուին մեր հրատարակած Օժանդակութեան կանոնագրին համեմատ կատարելով իրենց պարտականութիւնն, իրաւունք կունենան, իրենց ստացած 1 օրինակ Արմենիային գատ—օրի համար ամբողջ բաժնորդագին 20 ֆր. պէտք է վճարեն—, քանի՛ անձի համար որ ուզեն, Արմենիա բերել տալու իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ դրուելով և կէս բաժնորդագնով, այսինքն՝ ամբողջ չրջանին համար 10 ֆր.ով և կամ ամսական 1 ֆր.ով։ Յանկացողին կը ղրկենք «Արմենիայի Օժանդակութեան» համար մեր հրատարակած կանոնագիրը։

Բաժնորդագիրներուն կանխիկ վճարումը մեծ դիւրութիւններ կընծայէ թերթի կանոնաւոր ընթացքին և յայտնի է որ Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ ամէն ազգեր սովորութիւն ունին իրենց ստացած լրագրի բաժնորդագինը կանխիկ ղրկելու. անոր համար իրենց լրագիրները ալ կրնան կանոնաւոր ընթացք մ՚ունենալ։

ԱՐՄԷՆԻԱՅԻ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐ (1)

Լրագրի պէտքը այնպիսի հանրաժանօթ բան մ՚է հիմա աչխարհիվրայ որ կիսավայրենի ժողովուրդներն ան գամ սկսած են այդ պէտքը զգալ։ Մինչև իսկ Զուլուստանի մէջ ալ լրագիրը սկսած է հրատարակուիլ։ Այն որ լրագրի պէտքը, անոր օգտակարութիւնը, ոյժն ու ազդեցութիւնը դեռ չէ հասկցած, կը նշանակէ թէ աչխարհի ընթացքէն դեռ բոլորովին անտեղեակ մարդ մ՚է և ինքզինք քաղաքակրթութեան հարիւրաւոր տարիներ առաջ ունեցած վիճակին մէջ կը կարծէ։

Թէև հայ ազգը զարգացման այնպիսի աստիճանի մը չէ հասած դեռ որ ինչպէս իր եկեղեցիի, իր դպրոցի օժանդակելու պարտքը կըզգայ, նոյնպէս և իր ազգային մամուլի օժանդակելու պէտքն զգայ և հարկ եղածին չափ օգնէ մասնաւորապէս անոր տարածման ու զարգացման, այսու ամենայնիւ մամուլի օգուտներն ըմբռնելու մէջ շատ աւ յետ մնացած ժողովուրդ. ներէն չէ և արդէն դար մը անցած է որ լրագիր սկսած է հրատարակուիլ Հայերին մէջ։ Միայն թէ մեր ազգի ներկայ վիճակի պահանջներին համեմատութեամբ դեռ այնչափ տարածուած չէ, գէթ արտասահմանի հայ գաղութներին մէջ, հայերէն ազատ լրագրի մը պէտքն ու օգուտներն ըմբռնելու զգացումը որպէսզի այդ լրագիր հայաշատ կեդրոններն ազատօրէն մտնելէ արգիլուած ժամանակ, հայ գաղութներին մէջ կանոնաւոր վճարող հազարաւոր բաժնորդներ ու

(1) «Արմենիայի Օժանդակ»ութիւն մը կազմակերպելու պէտքն ու արդիւնաւորութիւնը, որ ասկէ առաջ ալ բացատրուած էր, կրկին բացատրելով անոր ներկայ և ապագայ օգտակարութիւնը յիչեցունելու համար մի քանի յօդուածներ պիտի տպուին Արմենիայի այս վերջին մի քանի թիւերուն մէջ։ Այդ յօդուածներէ մին է և այս, որ թէև «Արմենիայի Օժանդակ»ութեան առաջին հրատէրէն քիչ յետոյ (1897ին) հրատարակուած էր, այսօր նորէն կը տպենք անոնց համար որոնք այն տագնապի և խառնակութեան միջոցներ ուշադրութեամբ չէին կարդացած։ Այդ յօդուածներէ մին է և այս, որ թէև «Արմենիայի Օժանդակ»ութեան առաջին հրատէրէն քիչ յետոյ (1897ին) հրատարակուած էր, այսօր նորէն կը տպենք անոնց համար որոնք այն տագնապի և խառնակութեան միջոցներ ուշադրութեամբ չէին կարդացած։ Այդ յօդուածները իրենց պարզ ոճով ամէնքին ալ դիւրահասկնալի են. միայն թէ ազգային զգացում և հասկնալու փափաք ունենան։

նեալով՝ պէտք եղածին չափ ոյժ և ազդեցութիւն գտնէ ատոնց մէջ և փոխադարձապէս կարենայ իր այդ ոյժ և ազդեցութիւն գործադրել յօգուտ ազգին։

Ուստի անոնք որ աւելի կը հասկնան լրագրի օգուտները, որ ուրիշներէն աւելի կրնան զգալ, պարտք կունենան աւելի օգնելու, կանոնաւորապէս օժանդակելու իրենց համակրած լրագրի որ պակաս զգացում ունեցողներին տեղը լեցունեն և գործը յառաջ երթայ կանոնաւորապէս։ Ամէն տեղ ալ այդպէս կը լինի. գաղափարակիցներ իրենց համակրած գաղափարի տարածուելուն և ուժեղնալուն կօգնեն որով յօրծը կը գիւրանայ։ Մէկ մարդ որչափ ալ անձնուիրութեամբ աչխատի հանրային գործին համար, եթէ հանրութիւնը պէտք եղածին չափ չօգնէ իրեն, այդ մէկ մարդ ինքնին չկրնար մեծ բան մը ընել, մինչև անգամ եթէ շատ մեծ մարդ ալ լինի նա։

Մեծն Նափոլէոն իր մի քանի հարիւր հազարներով բանակին գլուխը գտնուած ժամանակ կը գործէր այն յաղթութիւնները որոնք «մեծ» անունը յատկացուցեր են իրեն։ Աչխարհին յաղթող, սարսափեցնող և մեծ կոչուած այդ մարդ երբ առանց աջակցութեան մինակ էր մնացած Ս. Հեղինէ կղզին մէջ Անգլիացիներուն ձեռքը, իր բանտի դռնապանին անգամ բան մը չէր կրնար ընել։

Աւելի մօտիկ մի օրինակ. «Երիտասարդ Թիւրքիա» կուսակցութեան փիրմն եղող Միտհաթ փաչան երբ կ. Պոլսի մէջ իրեններէ չրջապատուած էր, անոնց աջակցութեամբ յանդգնեցաւ գահընկեց ընել սուլթան Ազիզի պէս խրոխտ թագաւոր մը և Թիւրքիոյ մէջ Սահմանադրութիւն հրատարակել։ Բայց երբ Պաղտատ աքսորուելով այնտեղ մինակ մնաց, առանց իր գաղափարակիցներուն աջակցութեան, այնպիսի տկար վիճակի մը մէջ ինկաւ որ իր ապրուստ ճարելու համար անգամ նեղը մնացած, սկսաւ դասեր տալ վարձով, երբեմնի մեծ և պարծոս հզօր փաչան որ մի ժամանակ ամբողջ Թիւրքիոյ կայսրութեան ապագայ բաղդը իր ափի մէջ բռնած էր, Պաղտատի մի անկիւնը աքսորական վիճակի մէջ երբ մինակ մնաց, մի հօձա էֆէնտի դարձաւ և մեռաւ թշուառութեան մէջ։

Հանրային գործը ինչպէս բացատրեցինք, հանրային ուժով առաջ կերթայ։ Եւ որովհետև ազգի մը մէջ առանձին ալ միևնոյն գաղափարի չեն ծառայեր, գաղափարակիցները պէտք է որ իրենց ձանքեր կրկնապատկելով աչխատին որ իրենց գաղափար չատ տարածուի, իրենց գաղափարակիցներ չատնան որ գործին յաջողութեան ձանրութիւնը չատի վրայ բաժնուելով թեթեւնայ իրենց բեռ և գործը աւելի դիւրաւ յաջողի յետոյ։

Անոնք որ կըսեն թէ «Գաղափարը տարածուած է, եղբա՛յր, գործին նայինք», ցոյց կուտան թէ իրենք չեն հասկցեր անգամ թէ ի՞նչ գաղափարի պէտք է ծառայեն և թէ գաղափարի տարածումն արդէն գործ մ՚է և գործին ամենադժուար մասը՝ իբրև սկզբնաւորութիւն։ Եթէ հայրենիքի ազատութեան սուրբ գործին մաքուր գաղափարը մեր ժողովրդի մէջ պէտք եղածին պէս տարածուած լինէր, հնչակեանութեան պէս ազգայնաս գործունէութիւն մը ճարակ չպիտի կրնար գտնել Հայերի միամտութեան մէջ և ցնաստել հայկական յեղափոխութեան նորարծարծ գործին։

Ինչպէս ըսած ենք ուրիշ անգամներ, կը կրկնենք գարձեալ։ Գաղափարի ոյժը մի մեծ ոյժ է երբ մի ժողովուրդ գիտակցութեամբ ոգեորուած է անով։ Մի անգամ երբ գաղափարը պէտք եղածին պէս տարածուած և զարգացած լինի ժողովրդին մէջ, ա՛լ անկարելի կըլինի յաղթել այդ գաղափարի ուժին։ Բրիտոնէութիւնը մինչև անգամ ո՛չ զէնք ունէր և ո՛չ թնդանօթ կառնելու և ինքզինք պաշտպանելու համար, բայց երբ իր ուսուցիչների բերանացի և գրաւոր քարոզութիւններովը տարածուեցաւ քրիստոնէութեան գաղափարը ամէն կողմ և անոր վեմ զգացումներով ոգեորուողներ չատցան, նոյն իսկ իր հալածական վիճակի մէջ մի անդիմադրելի ոյժ դարձաւ իր թագակիր և սպառազինեալ թշնամիներուն դէմ։

Ո՛չ ես այս տողեր գրողս և ո՛չ ալ դու առանձին այս տողեր հետաքրքրութեամբ կարդացող հայրենակիցդ կրնանք գլուխ տանիլ հայրենիքի ազատութեան գործը. երբ ժողովուրդը զգայ, հասկնայ, երբ հայրենիքի ազատութեան գաղափարն իր մէջ բաւա-

ԱՐԵՒԵԼԱՀԱՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ՀԱՐՑՈՒՄ

Ն Ա Մ Ա Կ

Մոսկուա Չոլօգդէ, 28 մայիս 1905

Յիսուս Քրիստոս մեր Տէրն ասաց. Ոչ ոք կարող է երկու տիրոջ ծառայել, վասն զի կա՛մ մէկին ատելով միւսին պիտի սիրէ, կամ մէկին հաւատարիմ մնալով միւսին պիտի արհամարհէ։ Դուք չէք կարող միանգամայն Աստուծոյ և Մամոնայի ծառայել։ Ուստի ես ձեզ կ՚ըսեմ. մի՛ հոգայք ձեր կենաց համար, թէ ինչ ուտիցիք և թէ ինչ խմիցիք, և ոչ ձեր մարմնոյ համար, թէ ինչ հագիցիք։ Ո՞չ կենակը աւելի է քան կերակուրը, և մարմինը քան հագուստը։ Նայեցէ՛ք երկնաւոր թռչուններուն, որ չեն սերմաներ, չեն հնձեր և ոչ ալ շտեմարանները կը ժողվեն, և ձեր երկնաւոր Հայրը կը կերակրէ զանոնք։ Դուք աւելի՞ արժէքաւոր չէք քան զանոնք։ Ձեզմէ ո՞վ կրնայ հոգալով իր կեանքին մէկ կանգուն մը աւելցնել։ Եւ հագուստի համար ինչո՞ւ կը հոգաք։ Նայեցէ՛ք դաշտի հասկերուն, թէ ինչպէս կ՚աճին. չեն աշխատիր և չեն մաներ։ Բայց կ՚ըսեմ ձեզի, որ Սողոմոն իր բոլոր փառքին մէջ այս հասկերուն չափ զարդարուած չէր։ Եթէ Աստուած դաշտի խոտը այսպէս կը զարդարէ, որ այսօր կայ և վաղը կրակը պիտի նետեն, ո՞րքան աւելի ձեզ, ո՛վ սակաւահաւատներ։ Ուրեմն մի՛ հոգայք և մի՛ ըսէք. ի՞նչ ուտենք, կամ ի՞նչ խմենք, կամ ի՞նչ հագնինք։ Վասն զի հեթանոսները այս բոլորը կը փնտռեն, և ձեր երկնաւոր Հայրը գիտէ թէ այս բոլորը ձեզի պէտք են։ Բայց նախ փնտռեցէ՛ք Աստուծոյ արքայութիւնը և անոր արդարութիւնը, և այս բոլորը պիտի յաւելուին ձեզի։ Ուստի մի՛ հոգայք վաղուան համար, վասն զի վաղուան օրը իր հոգերը պիտի ունենայ։ Օրուան չարիքը բաւական է անոր։

Ս. Փ.

ԱՍՊԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Ցիսուր Լաւ որ ասաց ամէն իշխանութիւն ի Հոգւոյն Աստուծոյ է, ուրեմն ամէն իշխանութիւն ալ Աստուծոյ կողմէ կը հաստատուի։ Ուրեմն ամէն իշխանութեան հնազանդիլ պարտաւոր ենք։ Ասիկա ամէն ժամանակ ճշմարիտ է, և ամէն ժամանակ ալ

...ին մեր ժողովրդի կողմից, այլ և այն ...քաղաքական խստութիւնը թէ՛ կ. ...ւսի և թէ՛ Կովկասում անհնարին են ...արձնում այդ օրինակ գրականութեան ...տարակութիւնը երկրի սահմաններում. Համագումարը որոշեց՝ առաջիկայ տա... կրկնակի ուշադրութիւն դարձնել դրա... Մինչև այժմ «Մուրճ»ը հրա... է յեղափոխական գրքոյկներ՝ ա... քան 50 հազար օրինակ։ Առաջիկայ ...րին յեղափոխական գրականութեան ...իտ աւելանայ և՛ սոցիալիստականը։ Եթէ 300 հայ ուսանողների դէմ մի ան... ...ան մասը, օրինակ՝ 50 հոգի, մի-մի ...րօշիւր տան. թարգմանական կամ ինք... ...ութիւն, մենք կարող կլիննենք տարեայ ...ընթացքում հայ ժողովրդին տալ ընթեր... ...ութեան բաւական նիւթ։ Մի պայման ...պիտ. — ամեն բան չպէտք է սպասել ...պետից, այլ աշխատանքը ...պէտք է բաժանել ամբողջ ուսանողու... ...թեան վրայ։

ե) Բրօշիւրներ եւրոպական լեզուներով։ ...ինչ առաջ ունենալով պրօպագանդային ...յն խոշոր դերը որ կատարում են «Մուրճ» ...եան» հրատարակած բրօշիւրները (մինչև ...այժմ տպագրուած է աւելի քան 25 հազար ...օրինակ ֆրանսերէն և գերմաներէն լե... ...ուներով), որոշեց չարունակել դրանց ...հրատարակութիւնը։ Այս տարի պիտի ...տպագրուեն գրքոյկներ իտալերէն ու ան... ...գլերէն լեզուներով ևս։ Բացի դրանից ...պիտի հրատարակուի և մի յատուկ գրքոյկ՝ ...ուսերէն լեզուով, որի նպատակը պիտի ...լինի պարզել ռուս ընթերցողին այն դա... ...ւդիր դիրքը, որ բռնել է ռուսաց կա... ...ավարութիւնը դէպի հայկական չար... ...ժը՝ թէ՛ Կովկասում և թէ՛ Հայաստա... ...ն մէջ։

զ) Հրապարակային դասախօսութիւններ։ ...ունակել կազմակերպել զանազան եր... ...կրների կենդրոնական քաղաքներում հրա... ...պարակային կօնֆերանսներ և մի-մինդներ ...իրած մեր քաղաքական վիճակին։ Դա... ...խօսները պիտի լինեն հեղինակաւոր ...երօպացիներ, ծանօթ հայկական դատին։ ...անցեալ տարիները՝ Գերմանիայում, Շվէյ... ...արիայում և Ֆրանսիայում կազմակերպ... ...ած դասախօսութիւնները նիրուած էին ...գլխաւորապէս թիւրքահայերի դատին։ ...ամագումարը ցանկութիւն յայտնեց, որ ...րանից յետոյ կօնֆերանսների նիւթ լինի ...կովկասեան հայերի խնդիրը, որը օրէ ...օր ընդունում է սուր և առանձին ու... ...շադրութեան արժանի կերպարանք։

է) Մեծ ժողովածոյ։ Համագումարը՝ ...րին անգամ ընդունելով գրա հրատա... ...կութեան կարևորութիւնը, որոշեած ...նորդ կօնգրէսի կողմից, յանձնարարեց ...ազօր կօմիտէին՝ ըստ կարելոյն չուտ ...արաստել և լոյս ընծայել «Մեծ-ժո... ...վածուն»։

ը) Ցարտեզներ։ Ուշադրութեան առ... ...նելով այն բացառիկ ընդունելութիւնը, ...որ գտաւ «Հայաստանի քարտէզը» հայ ...հասարակութեան բոլոր շրջաններում, Համագումարը վաւերացրեց Լիազօր կո... ...միտէի առաջարկը — պատրաստել հայա... ...բնակ բոլոր նահանգների առանձին-ա... ...նձին, մանրամասն քարտէզները՝ լա... ...պներէն տառերով, թէ «Մեծ-ժողովա... ...ծուի» մէջ գետեղելու, և թէ՝ դրանից ...անկախ տարածելու համար։ Մինչև այժմ ...արդէն լոյս են տեսել «Ատրպատականը» ...և «Վասուրը»։ Պատրաստուում է «Կիլի... ...կիան»։ Նախագծած չարքի մէջ պէտք է ...մտնեն Հայաստանի վեց նահանգները և ...Ալաշկերտի հովիտը։

Համագումարը միաձայն ընդունեց և ...հաստատել որոշումը. — Միութեան բոլոր ...անդամները, ուսանողներ և ուսանողու... ...հիներ, պարտաւոր են տեղական Լիազօ... ...րական Ջինավարժական ընկերութիւննե... ...րի միջոցով կամ այլ եղանակով, վարժուել ...զէնքի գործածութեան և առհասարակ զէն... ...քի գործածութեան, մի մարզանք, որ ներկայ քաղաքական պայմաններում պիտի համարւի կարևոր և օգտակար։

Նախահաշիւ։ Նախագծած ձեռնարկների իրականացման համար, Համագումարը կազմեց 25.000 ֆր.ի տարեկան նախահաշիւ։ Այդ գումարից գանձարանի մէջ կայ այժմ մօտ տասն հազար ֆրանկ, հանգանակուած յատկապէս «Մեծ-ժողովածուի» տպագրութեան համար։ Մնացած 15 հազար ֆրանկը պիտի հաւաքւի այս տարի, որի համար պահանջւում է թէ՛ կօմիտէի և թէ՛ ուսանողական մարմինների եռանդուն գործակցութիւնը։

*
* *

Վերջին նիստերում՝ Համագումարը որոշեց յայտնել՝

1) Համակրանք երկու բռնապետութիւնների՝ Ռուսաստանի և Թիւրքիայի սահմաններում տանջուող բոլոր ժողովուրդների ազատագրական չարժման.

2) Համակրանք բոլոր յեղափոխական-մարտական կազմակերպութիւններին, որոնք կռիւ են մղում այդ բռնապետական րէժիմի տապալման համար.

3) Համակրանք «Պրօ Արմենիայի» խմբագրական կօմիտէի այն ծառայութիւնների համար, որ նա ցոյց է տալիս հայկական գատին.

4) Շնորհակալիք Իտալիայի հասարակական երիտասարդութեան, հայ ուսանողներին և հայկական դատին ցոյց տուած համակրանքի համար։

Համագումարի միւս որոշումները հրապարակական չեն։

Յաջորդ համագումարը կը կայանայ 1906ին։ Տեղի որոշումը թողնւած է Լիազօր կօմիտէին՝ ուսանողական մարմինների խորհրդակցութեամբ։

Ընկերական բարեւներով՝

ԼԻԱԶՕՐ ԿՕՄԻՏԷ

1905 Մայիս, Ժընեվ.

Հասցէ՝

Union des Étudiants Arméniens
de l'Europe
rue de l'Ecole-de-Chimie, 2
GENÈVE

ՀԱՑԵՐ Ի ՌՈՒՄԻԱ

Ատրպատականի Առաջնորդ Գեր. Արիստակէս Արքեպ. Յակոբեան Տփղիս եկած է։

— Վեհ. Կաթողիկոսի պատուիրակները, Գեր. Գէորգ Արքեպ. Մուրէնեան և Արժ. Յուսիկ և Խորէն վարդապետները, մայիս 6/19ին ներկայացան Կովկասի փոխարքայ վարանցով Տաշքով կոմսին և բարի գալուստ մաղթեցին Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմէն։ Մուրէնեան Սրբազան կարճ ճառ մը խօսելով յայտնեց Ս. Հայրապետի բարեմաղթութիւնները և եկեղեցական ու դպրոցական գործերի չուտով կարգադրութիւնը մասին ունեցած յոյսն ու ակնկալութիւնը։ Փոխարքան չնորհակալութիւն յայտնեց և իմացուց թէ ի մօտոյ անձամբ պիտի այցելէ Վեհ. Կաթողիկոսին՝ Ս. Էջմիածնի մէջ։

— Կովկասի նոր փոխարքայ վարանցով կոմսը Տփղիս գալու համար մայիս 2/15ին Նոր-Նախիջևանի կայարանէն անցած ժամանակ, հոն աքսորական գտնուող Հայերը խնդրագիր մը տուեր են իրեն որ վերադիմէ Ներքին Դատերու Նախարարին։ Կոմսը ընդուներ է ամէնքին ալ խնդիրները։ Հոն գտնուող Տիկին Ամիրխանեան ալ նոյն մտքով աղերսագիր մը տուեր է կոմսուհիին որ անմիջապէս խօսեր է իր ամուսնին և գոհացում տուեր է Տիկին Ամիրխանեանին։ Հայերը մեծ պատիւներ ըրեր են փոխարքային և իր տիկնոջ որոնք կրկին և կրկին յայտներ են իրենց շնորհակալութիւնները։

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Խառն ժողովը մայիս 18/31ին նստին մէջ որոշեր է եպիսկոպոսական վկայական տալ կարինի առաջնորդ Արժ. Զաւէն Ծ. վ. Տէր-Եղիազեանին և Շապին-Գարահիսարի առաջնորդ Արժ. Սմբատ Ծ. վ. Պատտէմեանին, առաջին առիթով Ս. Էջմիածին երթալու և եպիսկոպոս ձեռնադրուելու համար։

— Նիւ Եորքի Հայ վաճառականներէն Տիար Յովհաննէս Թաւշանճեան ասկէ առաջ 50 օսմ. ոսկի ղրկած էր Կ.Պոլսի Գալֆայեան Որբանոցի կահաւորման համար։ Նոյն նպատակով 6 ոսկի ևս ղրկած լինելով վերջերս, Որբանոցի խնամակալութիւնը կրկին շնորհակալութեան գիր մը ղրկեր է իրեն։

— Ժիւռնիի հանգուցեալ Առաջնորդ Մելքիսեդեկ Արքեպ. Մուրատեանցի գերեզմանին վրայ շիրիմ մը կանգնել ձեռնարկած է Ժիւռնիի Ազգ. վարչութիւնը։ Մահարձանին պատրաստութիւնը յանձնարարուած է արուեստագէտ արձանագործ իտալացի Բրէվէզանիի։

— Մ. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցին Հոգաբարձութեան Ատենապետ Վսեմ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան կարևոր գումար մը նուիրեր է Հիւանդանոցի չէնքին վրայ մէկ նոր թև մը աւելցնելու համար։ Ազգ. Վարչութեան որոշմամբ յատուկ դամբարան մը պիտի շինուի հոն Կիւլպէնկեան բարեհամբաւ գերդաստանի ննջեցեալներին համար, Հիւանդանոցին իրենց ըրած բարերարութիւններուն յիշատակ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալները.

The Relations ot the Armenians and the Franks during the Reign of Leon II, 1186-1219. By Hovhan Hagopian, A.B. A thesis submitted for the degree of Bachelor of Arts at the University of Wisconsin.

Reprinted from «Armenia», February and March, 1905.

*
* *

Օճիկ. ՄՕՍՈՒՆԻ ԵՒ ՋՕՒԻ ՈՐՇԱԽԱՆՔՆԵՐԸ (Յուլիս 25, 1904). Հրատարակուած «Հայրենիք» չարաթաթերթէն։ Տպարան «Հայրենիք»ի. 27 Beach str. Boston Mass. U. S. A., 1905: Մեծադիր ութածալ 44 երես: Պատկերազարդ և Զօռի ու Մօսունի և իր չրջակայքերի քարտէսով: Գին 50 սանթիմ:

*
* *

Կ. Կաուցկի. ԳՈՐԾԱԻՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ (Պրօլետարիատը): Թարգմանեց Ս. Սապահ. Գիւղեաց. Բօստօն. 1905: Երես 52։ Գին 25 սենթ. ամերիկեան: Արտատպուած «Երիտասարդ Հայաստան» սոցիալիստական չարաթաթերթէն։

*
* *

ԱՍՊԱՐԷԶ անուն թերթ մը պիտի սկսի հրատարակուիլ Բարիզի մէջ: Իւրաքանչիւր տետրը պիտի բազկանայ 16 մեծադիր էջերէ և պիտի արժէ՝ Ա հատորի 30 տետրերը 8 Ֆր., իւրաքանչիւր տետրը՝ 30 սանթիմ: Հրատարակիչն է Տ. Ա. Ղումբուեանց որ ասկէ առաջ Բարիզ հրատարակուող «Հերիք է» չարաթաթերթին նիւթական պատասխանատուութիւնն իրեն վրայ առած էր և որովհետև «Հերիք է»ն 3 ամիս միայն հրատարակուելէ յետոյ դադրած է, Տ. Ա. Ղումբուեանց կը յայտարարէ որ անոր տարեկան բաժնորդագինը կանխիկ վճարած բաժնորդներին «Ասպարէզ» պիտի ղրկէ «Հերիք է»ի փոխարէն։ Իսկ այդպիսի փոխանակութեան մը չհաճողներուն պատրաստ է վերադարձնել «Հերիք է»ի համար տրուած 9 ամսեայ բաժնորդագինը։ Իսկ այն բաժնորդներ որոնք իրենց ստացած «Հերիք է»ի եռամսեայ բաժնորդագինը չեն վճարած և տակաւին անվճար կը թողուն, իրենց անուն նշանակուած պիտի տեսնեն «Ասպարէզ»ի կողքին վրայ։

«Ասպարէզ»ը պիտի սկսի լոյս տեսնել այս ամիս։ Հասցէն

A. Coumruyantz
62, rue d'Orsel PARIS

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Տ. Տէլքասէ որ 1898 յունիս 28էն ի վեր Ֆրանսայի արտաքին գործերի նախարարութեան ղեկավարը կը վարէր, նկատելով որ նախարարապետ Տ. Րուվիէի և նախարարներու մեծամասնութեան ուրիշ մտքեր ունեցած կը վարէր, նկատելով որ նախարարապետ Տ. Րուվիէի և նախարարներու մեծամասնութեան ուրիշ մտքեր ունեցած էին արտաքին քաղաքականութեան նկատմամբ, իր հրաժարական տուաւ։ Գլխաւորապէս պատճառ եղած է Մարոքի խնդիրը, որի մէջ անյաջողութիւն ունեցած կը համարուի Տ. Տէլքասէ։ Մարոքի սուլթանն Ալմանիայի թելադրութեամբ մերժեց Տ. Տէլքասէի առաջարկած բարենորոգումներու ծրագիրը որ պիտի գործադրուէր Ֆրանսական հակողութեան տակ. սուլթանը կառաջարկէ Մարոքի հին դաշնագիրն ստորագրող եւրոպական մեծ տէրութիւններէն միջազգային դեսպանաժողով մը գումարել Թանճէրի մէջ, բարենորոգումներու խնդրին համար։ Տ. Տէլքասէ պնդելով իր առաջարկի վրայ, գուցէ Ալմանիային պատրուակ մը տրուէր պատերազմի համար։ Նախարարական ժողովին մէջ աւելի կը տիրեն խաղաղասիրական միտումները. ժողովը կը խորհի որ Մարոքի խնդիրը չարժեր կռուի նիւթ դարձնել Ալմանիայի հետ։

Նախարարապետ Տ. Րուվիէ իրեն վրայ առած է այժմ արտաքին գործերի նախարարութիւնը. իսկ ներժական նախարարութիւնը որ ինք կը վարէր, պիտի յանձնէ ուրիշի մը։

ՌՈՒՍԵՒՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ԳԱՏԵՐԱԶՄԸ

Եւրոպական լրագիրները լի են մանրամասն լուրերով Րուժէդվէնսքիի նաւատորմղի ոչնչացման որ հրամարկեցինք նախորդ թուով։ Ծովակալ Րուժէդվէնսքիոր վիրաւորուած գերի ինկած է ճաբոնցիներու ձեռքը, մեծ յարգանքով և հոգածութեամբ կը խնամուի Սէսպոի ճաբոնական հիւանդանոցին մէջ ուր իրեն այցելեր է ծովակալ Թոկօ և քաղաքավարօրէն իր հիացում յայտներ է Րուժէդվէնսքիին իր ցոյց տուած քաջութեան համար։

Կըսուի թէ Միքատօ հրամայեր է ազատ թողուլ ծովակալ Նոպոկադովը, որ նոյնպէս գերի ինկած է, որպէսզի երթայ ճարին բերանացի տեղեկութիւն տայ նաւամարտին վրայ։

Խաղաղութեան բանակցութիւնները սկսուիլը յուսադրող լուրեր հիմա աւելի քան երբէք սկսած են տարածուիլ։ բայց միւս կողմէ ալ պատերազմական պատրաստութիւնները կը շարունակուին Մանչուրիոյ մէջ և կըսուի թէ զօրավար Օյամա 600.000 զօրք հաւաքած է այժմ իր ձեռքի տակ և զօրավար Լինիէվիչի բանակը չըլլապատելու վրայ է։

ՕՊԱՆԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՃԱՆԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Սպանիոյ Ալֆոնս թագաւորը 6 օր Բարիզի մէջ փառաւոր հանդէսներու և համակրական ցոյցերու ներկայ գըտնուելէ յետոյ, յունիս 5ին (բշ.) Շէրպուրկի նաւահանգստէն մեկնեցաւ դէպի Անգլիա ուր նոյնպէս փառաւոր ընդունելութիւն մը կը լինի իրեն։

Բարիզ գտնուած միջոցին, յունիս 1ի կէս գիշերին, նախագահ Ֆ. Լուպէի հետ կառքը նստած՝ Օրէրաէն իր բնակավայրը, արտաքին գործերու պաշտօնատունը վերադարձած ժամանակ, պայթուցիկ ռումբ մը նետուեցաւ իր կառքի վրայ որ բարեբաղդաբար կառքէն հեռու ինկաւ և թաղաւորն ու նախագահն անվնաս ազատուեցան։ Դժբաղդաբար ծանր կերպով վիրաւորուեցան կառքին ուղեկցող հեծելազօրքերէ մի քանին ու. Բոնցմէ մին մեռեր է յետոյ։ Զերբակալուեցան մի քանի ծանօթ Սպանիացի անիշխանականներ, որոնց վրայ կասկած կայ թէ հեռուէն նետած են ռումբը։

ԾԱԽՈՒԻ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերու մանրամասն ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի 17րդ շրջանի 38, 39 և 40 թիւերուն մէջ։

Այդ թիւերէն յատկապէս առնի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիապէս ղրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակները ունենալ, եթէ գոնէ 50 սանթիմ ղրկելով գիրք ուզեն մեզնէ նախապէս. այդ ուզուած գրքի ծրարին մէջ դրուելով կը ղրկուին գրացուցակները ալ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Թրիմեան Հայրիկի 4 լուսանկարներն որոնք հանուած են երբ «Արծիւ վասպուրականի» թերթը կը հրատարակէր 1854ին, երբ Կ. պոլսի պարիարք էր 1869ին, երբ աքսորուած կը մնար Երուսաղէմ 1891ին և երբ կաթողիկոս ընտրուեցաւ 1892ին, Զորսը մէկտեղ գեղեցուած են 60 հարիւրորդամէդը բարձրութեամբ և 46 հարիւրորդամէդը լայնութեամբ ընտիր թանձրաքարտի վրայ ուր նըկարուած են նաև վանի վարագի, Մուշի Ս. կարապետի, Երուսաղէմի Ս. Յակոբի և էջմիածնի Մայր-Աթոռի վանքերը և արձանագրուած են Թրիմեան Հայրիկի գրած ու հրատարակած գիրքերի անուանները։

Այս պատկեր հրատարակած է վանի Դասընթասիրաց ընկերութիւնը. հետևապէս զայն գնողը թէ՛ մեր ամենասիրելի Հայրիկի 4 տարբեր ժամանակների լուսանկարները կունենայ և թէ՛ վանի կրթական գործի օգնութեան գանձանակին մէջ ինքալ լումայ մը ձգած կը լինի։

Գինն է 20 սէնդ (1 ֆրանգ). ապահովուած ծրարով 25 սէնդ։ Պատրաստ նալու համար դիմել այս հասցէի.

Educational Ass'n of Van
91, Fifth St.
Chelsea Mass. (Etats-Unis d'Amérique)

ԾԱԹՈՒ ԴԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետևեալ գիրքերն որոնց առջեւ նշանակուած գիները մէջ հաշուուած է նաև զրկելու ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՛ սան թիմի համար ալ լինի, մանաւանդ փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսէյլի մէջ։

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՑՐԵՆԱՄԷՐ (ՋԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՐՑԱՆՈՎ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ԾՆՕՏԻՔ ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

1 ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի։

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանգ է։

ՇԷՔՍՔԻՐԻ ՀԱՄԼԷԴԸ

Շէքսքիրի համլէդը որ արևմտեան աշխարհաբար լեզուով Հայերէնի թարգմանած է քալ անգլիագէտ Տիար Գարեգին Ե. փափազեան, կարելի է ստանալ նաև Արմէնիայի խմբագրատունէն։

Տպագրուած է վիէննայի Մխիթարեանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ութածալ դիրքով 183+իգ երես։

Գինն է 2 ֆրանգ և 50 սանթիմ։

ՀԱՑ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ (1794–1894) ՅՈՒԲԵԼԻՆԻ ԳԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան գարագարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս մեծածալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէկտեղը գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Ցարութիւն ֆհնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բուրաթքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրեթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ։

***

Գալէմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860, Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

SETH. J. MESROVP. History of the Armenians in India (From the earliest times of the present day).
5 fr. 50

Ազտօսր Հայաստանի համ Տեղեկագիր Բալուայ, Քարբերդու, Զարսանճագի, Ճապաղջուրի և Երզնկայու։ Քաւելուած ըստ խնդրագրաց աղդասիրաց «Խիզան գաւառ»։ Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նաթանեան. 2,25 ֆրանգ։

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում առնել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունելիրենց ծանուցումներ, ըստ բազրական սովորութեան։ Ծանուցումներուն գիները նշանակուած են Արմենիայի հակառը, տառ մ՝ վրայ հաշուելով. 1 երկթագրի (գլխագիր) համար 2 սանդիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանդիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունիր։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՋ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՒՆՈՒԱ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԵՑ ԱՂՔԱՊԱՐՈՒՅ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած ներկայացունէ ընտանեկան տխուպատկերներէ մին ուր կը տեսնուի ամերիկայական մի հայր իւր տպաւորուած վարքուբարքով որչա՛փ չարչներէն պատճառ դարձած է և վերջը վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքը սպաննուած և անհետացած է խարհէն։ Գինն 1 ֆրանգ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Մ. Փոփոլուգալեանի հրատարակած գիրքերուն վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներուն։

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՑԷԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ
ԿԵՆՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՂՕՏՔԱՑ (Սպառած)
Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.— »
Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱՔԻՉՔ — ԾՈՂՈՎՐԴԱՅՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաց ուսուցուց (Սպառած)
Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՑԱՃԿԱՀԱՑԱՍՏԱՆԻ (Սպառած)
Ը. ԹԻՒՐՔԻԱՅ ՀԱՑԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ՑՆՆԴՑ (Թիւրքիոյ Հայերին և իրենց գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներուն բազդատական մէկ ցուցակ կցուած է տետրակին վերջը։) 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։
Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՑՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիոյ տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորվին սպառած և միեւնոյն ժամանակ չատերն հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ չըլլանի էջ Խորէնացւոյ գրած առաջնորդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Ցուշարարի մէջ որ ուրիշ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթ.
Ժ. ՎԻՒԺ (Պուլկարիոյ մէջ թիւրքացած բարբարոսութիւններէն մին. Ամեն պատկեր կը ներկայացունէ և կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի չոգնաքրի դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սանթիմ), 20 սանթ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ՌՈՑԱՐԻՍ (Ծուանաստանի թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն ներքին մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Ծոյ[illegible] ի՛նչպիսի միջոցներու դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ), 20 սանթիմ

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փոփոլուգալեան
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille . — Imprimerie du Midi